

ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«ХАРКІВСЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
ДЕРЖАВНОГО ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ»

Голова Приймальної комісії,
в. о. директора
ВСП «ХТЕФК ДТЕУ»

Капіталіна ГУРОВА
Капіталіна ГУРОВА

«25» березня 2024 р.

ПРОГРАМА

вступного фахового випробування
для здобуття ступеня вищої освіти бакалавра
(на основі раніше здобутого ступеня вищої освіти)

галузь знань	<u>05 Соціальні та поведінкові науки</u> (шифр і назва галузі знань)
спеціальність	<u>051 Економіка</u> (шифр і найменування спеціальності)

Харків, 2024

ВСТУП

Програма регламентує порядок проведення вступного фахового випробування зі спеціальності 051 Економіка у Відокремленому структурному підрозділі «Харківський торговельно-економічний фаховий коледж Державного торговельно-економічного університету» (далі –Коледж).

Програма розроблена відповідно до [Порядку прийому на навчання для здобуття вищої освіти в 2024 році, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 06 березня 2024 року № 266](#) та зареєстрований у Міністерстві юстиції України 14 березня 2024 року за № 379/41724 (зі змінами і доповненнями затвердженими наказом Міністерства освіти і науки України від 15 березня 2024 року № 326, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 18 березня 2024 року за № 403/41748), рішення Приймальної комісії ВСП «ХТЕФК ДТЕУ» (протокол № 5, від 25.03.2024).

Мета вступного фахового випробування – перевірка наявності у здобувача необхідного обсягу компетентностей у сфері фахової підготовки та визначення рівня мотивації до навчання.

Програму розглянуто та затверджено на засіданні приймальної комісії ВСП «ХТЕФК ДТЕУ» від 25.03.2024 р. (протокол № 5).

1. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Програма вступного фахового випробування зі спеціальності 051 Економіка включає оцінку рівня та обсягу знань, вмінь і практичних навичок з 2 дисциплін циклу професійної підготовки:

1. Економіка діяльності суб'єктів господарювання.
2. Економічний аналіз.

1.1. Економіка діяльності суб'єктів господарювання

Тема 1. Економічні засади функціонування суб'єктів господарювання

Підприємницька діяльність в ринковій економіці, її зміст і об'єкти. Суб'єкти підприємницької діяльності. Підприємство як основний суб'єкт господарювання в ринковому середовищі, його властивості, основні напрями діяльності. Характерні особливості підприємства. Типові умови діяльності підприємства у ринковому середовищі. Місія сучасного підприємства. Конкурентне середовище суб'єктів господарювання. Фактори, що впливають на інтенсивність конкуренції. Види конкурентних переваг. Фактори зовнішнього конкурентного середовища. Принципи поведінки суб'єктів господарювання на конкурентному ринку.

Тема 2. Планування діяльності суб'єктів господарювання

Сутність планування. Його види та принципи. Формулювання цілей діяльності суб'єктів господарювання. Вимоги до цілей діяльності суб'єктів. Класифікація цілей в залежності від стадії життєвого циклу. Співвідношення

цілей різних рівнів в ієрархії. Побудова „дерева цілей», вимоги до неї. Нормативне і фактичне дерево цілей. Методи планування діяльності суб'єктів господарювання, їх сутність. Зміст і порядок розробки бізнес-плану.

Тема 3. Ресурсний потенціал суб'єктів господарювання

Поняття "фактор виробництва". Сутність, критерії та склад ресурсного потенціалу суб'єктів господарювання. Класифікація ресурсів за різними ознаками. Методичні підходи до оцінки ефективності використання ресурсів. Поняття ефекту, економічний і соціальний ефект. Показники економічної ефективності ресурсного потенціалу, їх розрахунок та економічна характеристика.

Тема 4. Трудові ресурси, ефективність їх використання і оплата праці

Поняття персонал та трудові ресурси. Їх склад за різними ознаками. Промислово-виробничий і невиробничий персонал. Класифікація персоналу за професіями, спеціальностями і кваліфікацією. Категорії персоналу за характером виконуваних функцій. Структура персоналу, її види. Система управління персоналом. Визначення чисельності працюючих. Спискова, середньоспискова і явочна чисельність. Баланс робочого часу середньоспискового працівника. Продуктивність праці та показники її вимірювання. Виробіток та методи його визначення. Поняття заробітної плати. Основні принципи організації заробітної плати суб'єктів господарювання. Функції заробітної плати суб'єктів господарювання. Поняття номінальної та реальної заробітної плати. Величина основної і додаткової заробітної плати. Абсолютний і відносний ріст заробітної плати. Мінімальна заробітна плата, її розмір та регулювання.

Тема 5. Майнові ресурси суб'єктів господарювання

Економічна сутність майна суб'єкта господарювання, його структура. Класифікація активів суб'єктів господарювання за різними ознаками. Вертикальний і горизонтальний аналіз майна. Поняття основних засобів, їх оцінка і класифікація. Структура основних засобів. Середньорічна вартість основних засобів, методи її обчислення. Фізичний знос основних виробничих засобів, його види. Методи визначення ступеню фізичного зносу. Поняття амортизації основних засобів та методи її нарахування. Показники технічного стану, руху та ефективності використання основних засобів. Сутність оборотних фондів суб'єктів господарювання, методи їх нормування. Оборотні кошти, їх класифікація. Заходи для підвищення ефективності використання оборотних коштів. Поняття і склад нематеріальних активів. Оцінка вартості нематеріальних активів суб'єктів господарювання. Визначення вартості окремих об'єктів інтелектуальної власності та нематеріальних активів різними методами.

Тема 6. Фінансові ресурси господарюючого суб'єкта

Фінансові ресурси: сутність, склад, класифікація та джерела формування. Кругообіг фінансових ресурсів господарюючого суб'єкта в процесі формування його капіталу. Капітал суб'єктів господарювання як основна складова фінансових ресурсів, його складові.

Тема 7. Витрати суб'єктів господарювання

Поняття витрат суб'єктів господарювання, їх класифікація і структура. Планування витрат. *Собівартість продукції, її сутність та чинники, які формують.* Калькулювання собівартості продукції (робот, послуг). Загальноприйняті на практиці методи розподілу витрат. Абсолютна величина, відносний рівень та динаміка витрат, їх обчислення на одиницю продукції або відносно загального обсягу випуску.

Тема 8. Доходи і фінансові результати діяльності суб'єктів господарювання

Поняття доходу господарюючого суб'єкту та його види. Формування доходу від кожного з видів діяльності згідно чинного законодавства. Основні чинники, які впливають на величину виручки від реалізації продукції. Фінансові результати діяльності суб'єкта господарювання, їх формування та розподіл. Види прибутку господарюючого суб'єкту, їх економічна сутність і розрахунок.

Тема 9. Фінансово-економічний стан господарюючого суб'єкта та його оцінка

Поняття фінансово-економічного стану, джерела інформації для його оцінки. Мета аналізу фінансово-економічного стану господарюючого суб'єкту. Зміст та структура балансу. Активи і пасиви балансу, їх економічна сутність та зміст. Поняття чистого оборотного капіталу, його розрахунок різними способами. Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід), його структура та призначення. Оцінка фінансово-економічного стану господарюючого суб'єкта. Показники оцінки складу та структури майна і джерел його фінансування, порядок розрахунку і економічна інтерпретація результатів. Показники майнового стану та фінансової стійкості господарюючого суб'єкта. Обчислення й економічна характеристика. Показники, що характеризують ліквідність (платоспроможність) суб'єкта господарювання та ефективність використання ресурсів.

Тема 10. Ефективність виробництва та чинники її підвищення

Поняття ефекту та ефективності. Види ефективності виробництва. Економічна й соціальна ефективність, їх характеристика. Абсолютна та порівняльна (відносна) ефективність, їх важливість для суб'єктів господарювання. Принципи формуванні системи показників ефективності виробництва, виробничо-господарської і комерційної діяльності

господарюючих суб'єктів. Система показників ефективності виробництва. Їх розрахунок та економічна характеристика. Резерви підвищення ефективності виробництва та можливості їх використання.

Рекомендовані джерела інформації

1. Петренко К. В., Скоробагатова Н. Є. Економіка і організація виробництва : навчальний посібник Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 177 с. URL: <http://surl.li/diqnr>

2. Основи підприємницької діяльності : М.П. Поліщук, П.П. Михайленко, Житомир: ЖІТІ, 2000. 172 с. URL: <https://buklib.net/books/21872/>

3. Національна економіка : навчальні матеріали онлайн. URL: https://pidru4niki.com/1319042053126/ekonomika/natsionalna_ekonomika

4. Бойчик І. М. Економіка підприємства : підручник. Київ : Кондор-видавництво, 2016. 378 с. URL: https://web.posibnyky.vntu.edu.ua/fmib/24nikiforova_ekonomika_pidpriyemstva/index.html

1.2. Економічний аналіз

Тема 1. Предмет, зміст і завдання економічного аналізу в управлінні підприємством

Роль і місце економічного аналізу в системі управління підприємством. Поняття економічного аналізу. Предмет, функції і завдання економічного аналізу. Об'єкти аналізу. Види економічного аналізу. Зв'язок економічного аналізу з іншими науками і дисциплінами. Організація економічного аналізу. Види інформації та її роль в економічному аналізі. Система економічної інформації. Вимоги до інформації, яка використовується в економічному аналізі. Підготовка аналітичних даних.

Тема 2. Метод і методика економічного аналізу

Поняття методики. Характеристика основних елементів методики аналізу. Сутність основних методів аналізу фінансових звітів у вітчизняній та міжнародній практиці: горизонтального, вертикального, трендового аналізу, методу фінансових коефіцієнтів, порівняльного та факторного аналізу. Поняття і завдання факторного аналізу. Характеристика детермінованого і стохастичного типів факторного аналізу. Моделювання як один із вагомих методів наукового пізнання, його сутність і вимоги. Типи факторних систем. Поняття елімінування і його способи. Сутність способів повних ланцюгових підстанов, абсолютних і відносних різниць, коректування. Інтегральний і балансовий методи економічного аналізу, метод дольової участі тощо.

Тема 3. Фінансова звітність як основа економічного аналізу

Поняття фінансової звітності та її функції. Основні вимоги до інформації фінансової звітності. Склад фінансової звітності підприємств. Бухгалтерський баланс як основна форма фінансової звітності. Поняття балансу та його основне рівняння. Практика складання консолідованого балансу. Основна ціль складання звіту про фінансові результати, його вагомість та зміст. Порядок формування основних фінансових результатів: валовий прибуток (збиток), операційний прибуток (збиток), результат від фінансових, інвестиційних і надзвичайних операцій, оподаткований і чистий прибуток. Інші форми фінансової звітності. Зміст і методика складання звіту про рух грошових коштів та звіту про власний капітал. Додатки до фінансової звітності, їх перелік та зміст.

Тема 4. Аналіз фінансових звітів підприємства

Напрямки аналізу фінансових звітів підприємств. Поняття рентабельності, принципи її кількісної оцінки. Показники рентабельності, порядок їх розрахунку та економічна сутність. Показники управління активами, їх значення, розрахунок та економічна інтерпретація. Поняття фінансової стійкості, абсолютні показники для її оцінки. Поняття платоспроможності та ліквідності, їх значення. Аналіз ліквідності балансу. Методика розрахунку коефіцієнтів ліквідності, економічна характеристика та нормативні значення. Показники, які використовують для оцінки ринкової активності і положення на ринку цінних паперів. Методика комплексного аналізу фінансового стану підприємств, оснований на порівняльних оцінках. Горизонтальний, порівняльний і трендовий способи аналізу показників фінансової звітності. Вертикальний аналіз звітів. Факторний аналіз за схемою фірми «Du Pont».

Тема 5. Аналіз грошових потоків підприємства

Поняття грошового потоку. Загальна схема руху грошових потоків в підприємницькій діяльності. Класифікація грошових потоків. Ціль і завдання аналізу грошових потоків. Оцінка обсягу, складу і структури грошових активів. Обчислення мінімально необхідного залишку грошових коштів. Показники ефективності використання грошових активів: швидкість та час обігу. Звіт про рух грошових коштів як основне джерело інформації для аналізу. Методи розрахунку показників грошових потоків: прямий і непрямий. Їх сутність. Оцінка складу і структури грошових потоків за видами діяльності і проведеними операціями. Аналіз грошових потоків з використанням системи коефіцієнтів. Розробка моделей оптимізації залишку грошей. Складання платіжного календаря. Основні напрями поточного регулювання грошових операцій.

Тема 6. Аналіз капіталу підприємства

Поняття капіталу підприємства, основна мета та принципи його формування. Стадії кругообороту капіталу, напрямки його аналізу. Аналіз

складу та структури капіталу. Аналіз власного та позикового капіталу. Розрахунок суми власного оборотного капіталу та його відхилень від нормативу. Порівняльний аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості. Показники ефективності використання капіталу підприємств (оборотність і доходність). Розрахунок впливу факторів на зміну оборотності капіталу підприємства. Необхідність визначення оптимальної структури капіталу та її основні критерії: рівень рентабельності власного капіталу, середньозважена вартість капіталу, рівень ризику. Етапи оптимізації структури капіталу та порядок розрахунків.

Рекомендовані джерела інформації

1. Основи економічного аналізу : навчально-методичний посібник / В. М. Микитюк та ін. ; за ред. В. М. Микитюка, Житомир : Рута, 2018. 440 с. URL: <http://surl.li/fdzht>
2. Організація і методика економічного аналізу / Т. В. Косова та ін. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 528 с. URL: <https://subj.ukr-lit.com/organizaciya-i-metodika-ekonomichnogo-analizu-kosova-t-d/>
3. Пацула О. І. Аналіз господарської діяльності : навчальний посібник Львів : ЛДУВС, 2014. 337 с. URL: <https://cutt.ly/k8Wrt7S>

2. ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ ВСТУПНОГО ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

2.1. Вступне фахове випробування проходитиме у формі тестування на офіційному сайті коледжу, розділ Вступнику _ [Вступні випробування](#)

2.2. Вступне випробування передбачає виконання 20 закритих тестових завдань на протязі 40 хвилин.

Критерії оцінювання:

- рівень знань оцінюється за 200-баловою шкалою;
- рівень знань вступника вважається «достатнім», якщо за підсумками співбесіди він отримав не менше 100 балів;
- вступники, які отримали менше 100 балів, до подальшої участі в конкурсному відборі не допускаються;
- при відповіді на тестове завдання необхідно обрати одну правильну відповідь;

2.3. Таблиця переведення кількості вірних відповідей до шкали 100-200

Завдання	Шкала оцінювання
1	100
2	5
3	5
4	5
5	5
6	5
7	5
8	5
9	5
10	5
11	5
12	5
13	5
14	5
15	5
16	6
17	6
18	6
19	6
20	6

Програму розглянуто та затверджено на засіданні приймальної комісії коледжу, протокол від 25.03.2024 р. № 5.